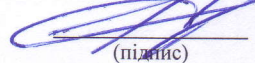

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Відокремлений структурний підрозділ
«Криворізький фаховий коледж Національного авіаційного університету»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник начальника коледжу
з навчально-методичної роботи

 Галина ДАНИЛІНА

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

« 30 » 08 2024 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з навчальної дисципліни «Психологія управління»
(назва навчальної дисципліни)

спеціальності 073 «Менеджмент»
(код та назва спеціальності)

освітнього ступеня бакалавр

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи для здобувачів освіти денної форми навчання з навчальної дисципліни «Психологія управління»,
(назва навчальної дисципліни)

складені на основі навчальної програми, затвердженої « 30 » 08 2024 р.
та навчального плану НБ/П/10-10/03.12-073/24
затвердженого « 30 » 08 2024 р.

Укладач: викладач, к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Смирнова Надія Вікторівна
(посада, наук. ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи обговорено на засіданні циклової комісії менеджменту, логістики та транспортної інфраструктури
(повна назва циклової комісії)

Протокол № 13
від « 27 » 08 2024 р.

Голова циклової комісії
Н.Смирнова
(підпис) Надія СМІРНОВА
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

ПОГОДЖЕНО

Завідувач
навчально-методичного кабінету
Марина КОЛЬЧАК
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)
« 27 » 08 2024 р.

1 Пояснювальна записка

Практика соціально-економічного розвитку України початку XXI ст., орієнтація на взаємодію з міжнародним співтовариством, зокрема в економічній сфері, проблеми глобалізації потребують зміни парадигми підготовки управлінських кадрів, яка не відповідає сучасним вимогам розвитку бізнесу та менеджменту, оскільки не може позбутися стереотипів управлінської діяльності, принципів класичної (раціональної, механістичної, бюрократичної) теорії управління.

Як показує зарубіжний досвід, ефективність діяльності організацій (фірм) значною мірою залежить від посилення психологічних та етичних основ управління в організації. Тому вивчення здобувачами закладів освіти, що здійснюють підготовку менеджерів, такої дисципліни як «Психологія управління» сприятиме формуванню в майбутніх спеціалістів психологічних компетентностей управлінської діяльності в різних сферах організаційного середовища та організації загалом, уміння застосовувати принципи сучасного управлінського мислення до аналізу конкретних ситуацій в управлінні, зможе вивести якість підготовки менеджерських кадрів на рівень сучасних вимог.

Аналіз теорії та практики управління засвідчує, що визначення суті та змісту «Психології управління» в сучасній вітчизняній науковій літературі ще не набуло системного, чіткого характеру. Недоліком вітчизняних досліджень в сфері психології управління є те, що управління розглядається поза його зв'язком із організацією, лише як управління персоналом і практично не має відношення до управління організацією в цілому, здебільшого розглядається з позицій суб'єкта управління (керівника), тобто як односторонній процес, без урахування аналізу об'єкта управління як складової цього процесу.

Саме на це орієнтовані дані методичні вказівки, розроблені для самостійного вивчення навчальної дисципліни «Психологія управління» здобувачами вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент».

Методичні вказівки мають сприяти глибокому засвоєнню здобувачами вищої освіти положень і проблем навчальної дисципліни «Психологія управління», орієнтуючи на їх самостійне вивчення.

2 Загальні методичні вказівки

Самостійна робота з навчальної дисципліни «Психологія управління» спрямована на розширення знань здобувачів вищої освіти стосовно проблемних питань щодо психологічного контексту управлінської діяльності.

Виконання вказаних у даних методичних вказівках завдань передбачає самостійне їх вивчення здобувачами вищої освіти, керуючись рекомендованими літературними джерелами.

3 Орієнтований тематичний план з тем, які винесені на самостійну роботу

№ розділу, теми	Назва розділу і теми	Кількість годин на самостійну роботу
1	2	3
4 семестр		
Розділ №1. «Загальні засади психології управління»		
1.1	Теоретичні основи психології управління	8
1.2	Психологічний зміст теорій управління	8
1.3	Психологічні закономірності управління	8
	Всього за розділом №1	24
Розділ №2. «Психологія керівництва та лідерства»		
2.1	Психологія управлінської діяльності: лідерство і керівництво в організації	8
2.2	Ефективність різних стилів керівництва управлінського персоналу	8
2.3	Психологічні основи прийняття керівниками управлінських рішень	8
2.4	Попередження та розв'язання управлінських конфліктів в організаціях	8
2.5	Організаційна поведінка	8
2.6	Психологія ділового спілкування в системі управління персоналом	5
	Всього за розділом №2	45
Всього за 4 семестр		69
Всього за навчальною дисципліною		69

4 Методичні вказівки до самостійної роботи

РОЗДІЛ №1. «ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПСИХОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ»

Тема №1.1. Теоретичні основи психології управління

(1, 2, 3, 4, 5)

Питання для самоконтролю:

1. Надайте визначення поняттю «управління».
2. У яких сферах використовується поняття «управління»?
3. Які риси притаманні процесу управління?
4. Що так соціальне управління?
5. Назвіть об'єкт і суб'єкт управління.
6. Які характеристики має система управління?
7. Надайте визначення поняттю «Організація».
8. Як поняття «організація» трактується різними науковцями?
9. Які вимоги необхідні для існування організації?
10. Що є відправним пунктом управління?
11. Яке місце в теорії управління посідає вчення про мету? Що таке мета організації?
12. Що вивчає теорія вибору цілей?
13. Надайте визначення поняттю «менеджмент» і «управління».
14. Коли, де і для виконання яких завдань почали використовувати поняття «психологія управління»?
15. Які соціально-психологічні системи є об'єктом психології управління?

16. Назвіть проблеми психології управління?
17. Який взаємозв'язок психології управління і теорії та практики управління?
18. Що є об'єктом і предметом соціальної психології управління?
19. Які існують наукові погляди на сутність поняття «управління»?
20. Розкрийте предметний зміст поняття «людський капітал».
21. Надайте визначення психології управління як галузі психологічної науки.

Тема №1.2. Психологічний зміст теорії управління

(1, 2, 3, 4, 5)

Питання для самоконтролю:

1. Що є основою людської поведінки?
2. Який взаємозв'язок потреб і мотивів людини?
3. Які психологічні наслідки у поведінці людини створює відношення «мотив – цілі»?
4. Що є основою мотивів людини?
5. Як рівень мотивації впливає на ставлення людини до праці?
6. Розкрийте зміст класифікації мотивів людини.
7. Які види інтересу до роботи можуть бути у працівника?
8. Назвіть рівні потреб людини згідно А. Маслоу.
9. Які особливості класифікації мотивів трудової діяльності згідно Т. Томашевського?
10. Які причини ускладнюють вивчення мотивів діяльності людини?
11. Назвіть об'єктивні і суб'єктивні чинники мотивації трудової діяльності особистості.
12. Розкрийте предметний зміст наукових концепцій мотивації трудової діяльності.
13. Що таке психічний стан? Як можна класифікувати психічні стани у трудовій діяльності людини?
14. Як можна класифікувати психічні стани залежно від тривалості?
15. Які психічні стани виділяють в залежності від напруженості?
16. Назвіть та надайте характеристику фазам працездатності людини.
17. Які особливості прояву і умови настання втоми з позиції психології?
18. Назвіть компоненти втоми.
19. Розкрийте особливості прояву стадій втоми.
20. Від яких умов залежить кінцева величина втоми?
21. Назвіть види та опишіть особливості прояву специфічних переживань людини.
22. Назвіть та розкрийте причини прояву основних емоційних станів людини.

Тема №1.3. Психологічні закономірності управління

(1, 2, 3, 4, 5)

Питання для самоконтролю:

1. Як трактується поняття «метод» у науковій термінології?
2. Назвіть та розкрийте сутність загальних принципів психології управління.
3. Назвіть та опишіть особливості галузевих принципів психології управління.
4. Надайте визначення поняттю «методологія».
5. Назвіть та розкрийте сутність принципів здійснення соціально-психологічного дослідження.
6. Назвіть конкретні методи соціально-психологічного дослідження та розкрийте їх сутність.
7. Які особливості здійснення наукового спостереження?
8. Яких правил слід дотримуватися при опитуванні?
9. Назвіть основні види тестів.
10. Які етапи передбачає проведення наукового експерименту?
11. Які особливості методу вивчення документів?
12. Яка сутність методу соціометрії?

РОЗДІЛ №2. «ПСИХОЛОГІЯ КЕРІВНИЦТВА ТА ЛІДЕРСТВА»

Тема №2.1. Психологія управлінської діяльності: лідерство і керівництво в організації (1, 2, 3, 4, 5)

Питання для самоконтролю:

1. Як визначається лідерство як психологічний феномен?
2. Надайте визначення поняттю «лідер».
3. Яка роль лідера в колективі?
4. Які риси допомагають працівнику стати лідером у колективі?
5. Як трактували і розглядали роль лідера в колективі у різні історичні часи?
6. Як розглядається роль лідерства у сучасній соціології і філософії?
7. Які види впливу здійснюють лідери на колектив?
8. Назвіть та розкрийте сутність видів влади лідера в колективі.
9. Розкрийте предметний зміст теорій лідерства.
10. Яка сутність теорії еліти?
11. Як розглядають роль лідера з позиції теорії біхевіоризму?
12. Як проявляється фактор гелікоптера в теорії лідерства?
13. На чому основана концепція лідерства?
14. Які ситуаційні змінні впливають на ефективність лідерства?
15. Які елементи і чому повинен об'єднувати обґрунтований підхід до процесу лідерства?
16. Які відмінності між лідером і керівником в колективі?
17. Який погляд на сутність керівництва і лідерства в психологічній літературі?
18. Чому керівництво вважається мистецтвом управління?
19. Які види влади виділяють залежно від засобів впливу?
20. Які особливості ділового і емоційного лідерства?

Тема №2.2. Ефективність різних стилів керівництва управлінського персоналу (1, 2, 3, 4, 5)

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте зміст поняття «стиль керівництва».
2. Надайте характеристику стилям керівництва згідно К. Левіна.
3. Які особливості прояву авторитарного, демократичного і вільного лідерства?
4. Як проявляється «категорія уваги» і «налагодження структури» у поведінці лідера?
5. Назвіть причини труднощів у діяльності керівників середньої ланки управління.
6. Які риси керівника дозволяють йому досягти успіху?
7. Розкрийте практичний зміст кількісної оцінки стилю керівництва згідно К. Вернера.
8. Надайте характеристику типам управлінської поведінки керівника.
9. Які стилі керівництва згідно К. Вернера вважаються протилежними і чому?

Тема №2.3. Психологічні основи прийняття керівниками управлінських рішень (1, 2, 3, 4, 5)

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть основні функції керівника в колективі.
2. Які загальні психологічні особливості має управлінська діяльність?
3. Які управлінські функції керівника дозволяють поєднати керівну діяльність з організаційною?
4. Назвіть загальні організаційні функції керівника.
5. Які функції керівника розкривають зміст його діяльності?
6. Яка роль управлінських рішень в процесі регулювання виробничо-господарської (господарської) діяльності підприємства?

7. Чим визначається межа компетенцій керівника при прийнятті управлінського рішення?
8. Які особливості інтуїтивних управлінських рішень?
9. Яка роль економічного аналізу при прийнятті управлінського рішення?
10. Розкрийте класифікацію управлінських рішень.
11. Як кількість рівнів управління в організації впливає на якість управлінських рішень?
12. Що відрізняє управлінські рішення від інших?
13. Назвіть показники якості управлінських рішень.
14. Що таке формалізоване рішення?
15. Які особливості багатокритеріальних управлінських рішень?
16. Які позитивні і негативні риси одноосібних і колегіальних управлінських рішень?
17. Які особливості фіксованих, документальних і не документальних управлінських рішень?
18. Які управлінські рішення виділяють залежно від способу вірогідності?
19. Розкрийте сутність етапів розвитку психологічного забезпечення прийняття рішення.
20. Що є основою прийняття репродуктивних рішень?
21. Що таке самоухвалення рішення?
22. Які риси притаманні ситуації прийняття управлінських рішень?
23. Що таке делегування повноважень?
24. Які негативні риси авторитарного управління?
25. Які особливості делегування повноважень при демократичному стилі керівництва?
26. Чи можна делегувати відповідальність? Чому?
27. Які права і обов'язки підлягають делегуванню?
28. Яких правил слід дотримуватися при делегуванні повноважень?
29. Чому делегування повноважень має суб'єктивний характер?
30. Які переваги для організації створює делегування повноважень?
31. Назвіть типові помилки делегування повноважень.

Тема №2.4. Попередження та розв'язання управлінських конфліктів в організаціях (1, 2, 3, 4, 5)

Питання для самоконтролю:

1. Надайте визначення поняттю «конфлікт».
2. Які відмінності в колективі сприяють виникненню конфліктів?
3. Як визначається сутність поняття «конфлікт» у науковій літературі?
4. Назвіть особливості прояву конструктивних і деструктивних конфліктів.
5. Чому конфлікти призводять до втрати робочого часу?
6. Назвіть причини і умови виникнення конфліктів.
7. Що таке конфліктна ситуація?
8. Чим відрізняються відкриті і закриті конфлікти?
9. Що таке організаційний конфлікт? З яких причин він виникає?
10. Яка природа виробничого конфлікту?
11. Чим зумовлені міжособистісні конфлікти?
12. Які типи конфліктів виділяють згідно М. Дейча?
13. Яка психологічна природа виникнення конфліктів?
14. Які причини і прояви внутрішньоособистісного і міжособистісного конфлікту?
15. Які особистісні риси людини можуть стати причиною виникнення конфлікту?
16. Які мотиви працівника сприяють виникненню конфліктів?
17. Які особливості конфлікту «індивід – група»?
18. Як проявляється конфлікт між керівником і групою?
19. Назвіть основні методи вирішення конфліктів?
20. Які групові цінності впливають на рівень конфліктогенності в колективі?
21. Які особливості виникнення і прояву міжгрупових конфліктів?
22. З яких елементів складається структура конфлікту?

23. Що таке динаміка конфлікту?
24. Назвіть та розкрийте зміст етапів конфлікту.
25. Як проявляється конфліктна ситуація в колективі?
26. Назвіть та розкрийте сутність видів взаємодії у конфліктній ситуації.
27. У яких випадках ефективний стиль компромісу, а коли співпраця?
28. Яка мета і правила проведення переговорів?
29. Які висновки може отримати працівник з конфлікту згідно Дж. Скотта?
30. Розкрийте сутність класифікації конфліктів.
31. Назвіть причини виникнення конфліктів згідно М. Мескона, М. Альберта і Ф. Хедоурі.
32. Назвіть структурні методи вирішення конфлікту.
33. Розкрийте зміст методів вирішення конфліктів згідно Томаса-Кімена.

Тема №2.5. Організаційна поведінка

(1, 2, 3, 4, 5)

Питання для самоконтролю:

1. Надайте визначення поняттю «організаційна поведінка».
2. Які завдання вирішує організаційна поведінка?
3. Яка сутність глобалізації і її роль в трансформації організаційної поведінки підприємства?
4. Яка сутність дивергентного підходу до управління?
5. Розкрийте сутність понять «даунсайзинг» і «аутсорсинг».
6. Як проявляються зміни в очікуванні працівників?
7. Як поведінка працівників впливає на організаційну поведінку підприємства?
8. Які прояви організаційної поведінки на індивідуальному і груповому рівні?
9. Що виступає предметом організаційної поведінки?
10. Що є об'єктом організаційної поведінки?
11. Які особливості поведінки працівника на малому підприємстві?
12. Які організаційні характеристики притаманні великій компанії?
13. Розкрийте процес генези науки про організаційну поведінку.
14. З якими науками взаємопов'язане вивчення організаційної поведінки?
15. Назвіть та розкрийте сутність принципів організаційної поведінки.
16. Що є філософією організаційної поведінки?
17. Що є бачення, завдання і цілі організаційної поведінки?
18. Назвіть та розкрийте сутність основних моделей організаційної поведінки.
19. Що є предметом, об'єктом, цілями і завданням організаційної поведінки згідно Ф. Лютенса?

Тема №2.6. Психологія ділового спілкування в системі управління персоналом

(1, 2, 3, 4, 5)

Питання для самоконтролю:

1. Надайте визначення поняттям «спілкування» і «комунікація».
2. Які відмінності спілкування і комунікації?
3. Назвіть види спілкування та розкрийте їх сутність.
4. Які виділяють засоби спілкування? Що до них відносять?
5. Розкрийте зміст поняття «трансакція».
6. З якою метою здійснюється трансактний аналіз?
7. Що таке еґо-стани? Назвіть особливості їх видів.
8. Яка сутність складових трансактного аналізу?
9. Які особливості паралельних, перехресних і прихованих трансакцій?
10. Що прийнято називати іграми в трансактному аналізі?
11. Які особливості інтегрального і локального рівня ділового спілкування?

12. Які функції виконує ділове спілкування на інтегральному рівні?
13. Назвіть та розкрийте зміст функцій ділового спілкування на локальному рівні?
14. Які негативні реакції створює неправильна форма управлінського спілкування?
15. Назвіть особливості ділового спілкування.
16. Яке значення має зворотній зв'язок у діловому спілкуванні?
17. Назвіть та розкрийте сутність видів нарад згідно Ф.І. Хміля.
18. Яке значення мають збори і конференції у діловому спілкуванні?
19. Які особливості «м'якого» і «жорсткого» підходів до проведення переговорів?
20. Яке практичне значення принципового або Гарвардського проекту як методу переговорів?
21. Які етапи передбачає переговорний процес?
22. Розкрийте сутність тактичних прийомів в переговорному процесі?
23. Надайте визначення поняттю «комунікативна поведінка».
24. Яке практичне призначення налагодження міжкультурної комунікації?
25. Які відмінності слід враховувати у міжкультурній комунікації?
26. Яка мета опанування правил і норм міжкультурної комунікації?
27. На основі чого формуються гендерні відмінності ділового спілкування?
28. Які особливості маскулінного і фемінного спілкування?
29. Назвіть типові гендерні стереотипи поведінки у діловому спілкуванні.

5 Рекомендовані навчально-методичні матеріали

1. Бакаленко А.О. Психологія управління: навчальний посібник. – Харків: ХНУРЕ, 2020, 120 с.
2. Бондаренко В.В. Психологія управління: Підручник. – Харків: Вид-во ХНАДУ, 2020. – 424 с.
3. Калениченко Р.А., Коханець А.С. Конфліктологія і психологія управління: Навч. посібник. – К.: Компринт, 2021. – 167 с.
4. Кісіль З.Р., Швець Д.В. Психологія управління: Навчальний посібник у схемах, таблицях, коментарях / З.Р. Кісіль, Д.В. Швець. – Одеса: Видавництво ОДУВС, 2023. – 208 с.
5. Постоян Т.Г. Психологія управління: навчальний посібник. – Одеса: Університет Ушинського, 2020. 195 с.